

Новий парламент: «Геть від Москви! Даєш Європу!»

Тарас МАРУСИК

Удруге в новітній історії українського парламентаризму членів єдиного органу законодавчої влади обрано на позачергових виборах. Верховна Рада попереднього скликання, як і парламент V скликання, не проіснувала увесь термін, на який обиралася, і пропрацювала трохи менше двох років. До речі, повноваження Верховної Ради України V скликання «вклалися» в рекордно короткий термін – лише у півтора року. Тож прецедент, створений 2007-го, через сім років перетворюється на тенденцію.

Цьогорічні парламентські вибори започатковують радикальне оновлення покоління політиків. Колишніх «важковаговиків», які прийшли у Верховну Раду ще за часів колишнього СРСР у 1990 році, а також стали депутатами на перших у незалежній Україні виборах 1994 року, замінюють представники молодого покоління, частина якого жила, принаймні у свідомому віці, вже в незалежній Україні, а не в колишній «імперії зла».

Ще одним наслідком парламентської виборчої кампанії-2014 є те, що з п'яти партій, котрі за результатами перегонів 2012 року сформували свої фракції, три не потрапили до нової Верховної Ради, а четверта поглинута новоствореною партією. Йдеться про Партію регіонів, Комуністичну партію України, Всеукраїнське об'єднання «Свобода» та Партію «УДАР» Віталія Кличка, що увійшла до списку партій «Блок Петра Порошенка». Ба більше: переможець попередніх виборів – Партія регіонів як політична сила навіть не взяла участі у виборчій кампанії. Однак збереження мажоритарної складової виявилось рятівним не тільки для її членів, які трансформувалися в «Опозиційний блок» і одержали 29 мандатів.

«Блок Петра Порошенка» і «Народний фронт» у співвідношенні за пропорційною складовою (21,82% проти 22,14% голосів) у підсумку одержали, відповідно, 132 мандати і 82. Цей спосіб нарощування політичної ваги успішно використовували не тільки в ході самих виборів, а й під час формування групи фракцій. «Штучні м'язи», як мовиться, були на вагу золота для деяких політичних сил. Чи зміниться ця практика нині, покаже час. Остаточні результати, як і остаточний перерозподіл депутатів між фракціями, ще невідомі. Чимало самовисуванців поповнять склад тієї чи іншої парламентської партії. Як свідчить практика, зазвичай вони «перетікають» до переможців виборів. І поки мало ознак того, що політична кон'юнктура зникне зі стін найвищого законодавчого органу України. А можливо, традиція буде порушена. Приміром, двоє депутатів-новачків від «Правого сектору», заяв-

ляючи, що не ввійдуть до коаліції, мабуть, прагнуть об'єднати навколо себе групу позафракційних. Проте будьмо відверті: заяви кандидатів про свою безпартійність і самовисування на мажоритарних округах, м'яко кажучи, не завжди відповідали дійсності. Тож, можливо, попереду нас очікує ще чимало відкриттів і метаморфоз, коли «штучні м'язи» намагатимуться грати в справжні ігри. Ну не даремно ж, скажімо, тіні молодій команді Черновецького ожили й брали штурмом мажоритарні округи.

Тож, незважаючи на те, що новий склад Верховної Ради України буде оновлено більш як наполовину, нові правила гри навряд чи домінуватимуть у роботі парламенту VIII скликання. Підстави так вважати дає побіжний аналіз виборчої кампанії і доволавиборчої інформації.

Мажоритарна складова на цих перегонах яскраво висвітлила свої вади, показала, яким легковаговиком може бути за певних обставин депутатський мандат. «Хрестоматійним» став приклад: народним депутатом обрано кандидата, котрий дістав підтримку менш як однієї тисячі виборців. Тому для нинішнього парламенту справою честі та іспитом на зрілість і правдивість має стати ухвалення (бажано не пізніш як на першій же сесії) нового виборчого законодавства. Щоб надалі «технології», а відвертіше, такі затребувані шляхи обдурювання електорату, відійшли в минуле. Пропорційна система виборів за відкритими списками, можливо, допоможе згодом у формуванні парламенту, склад якого максимально точно відбивав би волю виборця. Щоправда, вітчизняні політтехнологи вже готуються до обструкції втілення цієї ідеї. Аргумент простий: за певних умов кандидат може одержати й за пропорційної виборчої системи з відкритими списками відверто слабких конкурентів і ввійти до парламенту «на коні». Звісно, спалювати можна все, та розплата за таке гвалтування законів настане неодмінно. А відкриті списки партій, хоч би там як, усе ж

дають можливість виборцям визначити своїх представників осмислено, свідомо. І, видається, якби перегони-2014 проводили по-новому, то ВО «Свобода», наприклад, у своєму поступі до парламентської влади не зупинилася б на сімох кандидатах і пододала б п'ятивідсотковий бар'єр, бо виборець мав би змогу самостійно упорядкувати її список.

Ручне управління таким упорядкуванням настільки просте й ще не освоєне доморощеними витівниками-перегонщиками, що «Свобода», бійці й симпатки якої показують приклади героїзму на сході, відбиваючи наступ терористів і російських окупантів, здобула б більше мандатів і знову стала б парламентською партією. До речі, не лише члени «Свободи», а й частина суспільства з підозрою ставляться до незаперечності такого результату, адже геть усі екзит-поли, проведені в день виборів, зафіксували подолання п'ятивідсоткового бар'єра цією політичною силою. Невідповідність між однаковістю екзит-полів та офіційно зафіксованим Центральною виборчою комісією результатом колись буде, можливо, прояснена. Але це не знімає відповідальності за «Свободи», що, вперше ставши парламентською партією у 2012 році з несподівано переконливим результатом, не займалася розширенням електорального поля. А для цього в українському суспільстві склалася була вельми сприятлива ситуація.

Та сталося інакше.

Утім, вибори до Верховної Ради України 2014 року – це очевидний крок уперед в історії українського парламентаризму. По-перше, український народ відправив Комуністичну партію України в нокаут, і невідомо, чи ця політична сила зможе колись оговтатися. По-друге, вичерпалася гегемонія Партії регіонів, що тривала з 2006 року. По-третє, Україна одержала шанс позбутися євразійського гальяма й почати втілювати слова Миколи Хвильового «Геть від Москви!» і «Даєш Європу!». А в ній, до речі, не розуміють, як і чому в пострадянських демократіях фальсифікують результати виборів.